

Др Миомир Ивковић¹

Српска академија образовања

E-mail: moca@junis.ni.ac.rs

Др Живорад Миленовић²

Училишњски факултет у Призрену

E-mail: zivorad.milenovic@pr.ac.rs

Оригинални научни
рад
Српска академија
образовања
Годишњак за 2012.
годину
УДК: 377.1
стр.

ИНОВАТИВНИ МОДЕЛ СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Резиме: Често се под иновацијама у образовању искључиво посматрају савремена наставна средства. Нису ретки ни случајеви да се при помену савремених наставних средстава и даље мисли на она коришћена у настави још у прошлом веку. Иновације у образовању су заправо софтверски програмски пакети, затим, савремени дидактичко-методички модели рада, али и програми образовања и усавршавања који доприносе да се добије профил професионално компетентног стручњака за обављање одређене делатности или посла. Указујући на кључне недостатке садашњег средњег стручног образовања, у коме су ученици углавном изучавали теоријске и са њиховим занимањем неповезане наставне садржаје, аутори наводе да су ови ученици по завршетку школовања углавном били неприпремљени за практично обављање професионалне делатности. У циљу модернизације и прилагођавања средњег стручног образовања потребама привреде, у раду се прилаже један модел средњег стручног образовања. Он подразумева продужење основне школе за једну годину. При том се указује на потребу увођења наставних предмета за моторичко оспособљавање ученика. Односно, предмета у којима би ученици учили рукама, а не искључиво главом. Након завршетка основне школе, ученици, који се определе за средње стручно образовање, упућивани би на двогодишње професионално оспособљавање у специјализоване центре средњег стручног образовања. Слично немачком дуалном систему средњег образовања, у овим би центрима ученици би се оспособљавали за непосредно обављање

¹ moca@junis.ni.ac.rs

² zivorad.milenovic@pr.ac.rs

професионалне делатности. Теоријска настава би била сведена на оптимални минимум и искључиво ће се повезивала са непосредним професионалним усмерењем. Највећи део времена ученици би проводили у занатским радионицама и радним организацијама у којима би уз непосредни надзор професионалаца изучавали све тајне конкретног занимања. Тиме би се допринело да се по завршетку школовања добије профил ученика који је потпуно професионално оспособљен за самостално обављање професије за коју се припремао.

Кључне речи: иновације у образовању, софтверски програмски пакети, модели рада, учење рукама, моторичко учење, професионално оспособљавање

УВОД

Средње или секундарно образовање у Републици Србији намењено је ученицима од петнаесте до деветнаесте године. У зависности од карактера средње школе карактерише га двоструки систем: средње опште школе и средње стручне школе. Средње опште школе су гимназије (опште и специјализоване). Средње стручно образовање намењено је образовању кадрова у области економије, трговине, медицине, фармације, ветерине, пољопривреде, шумарства. Намењено је и професионалном оспособљавању квалификованих радника, за непосредно обављање занатских и мајсторских послова у привредним организацијама.

Данашњем средњег стручном образовању упућују се бројне оправдане замерке: спроводи се по застарелим наставним програмима; наставу изводе недовољно и/или некомпетентни наставници; није повезано са привредом; школују се кадрови за занимања која нису потребна привреди; има и случајева да кадрове за занимања која су потребна на тржишту рада нека ко да школује; прескупо је, нефункционално. Зато и постоје бројна схватања о данашњем средњем стручном образовању. Она су различита и често супротстављена: од оних који сматрају да је добро, преко схватања да га је потребно изменити и модернизовати, па све догле да је овакво какво је непотребно, па га је стога и потребно укинути и увести ново, другачије и друштву и привреди примерено образовање. Проучавајући предмет

средњег стручног образовања, у овом се раду указује на његову основу функцију и задатке. Указује се и на кризу средњег стручног образовања. Као одговор на све то, нуди се предлог програма, односно модел средњег стручног образовања за који се претпоставља да је бољи, ефикаснији и прилагођен потребама привреде.

ФУНКЦИЈА И ЦИЉЕВИ СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Средње стручно образовање има стабилне социјалне и индивидуалне функције. Оне се могу посматрати у ширем и у ужем смислу. У ширем, основна функција средњег стручног образовања је „...системска продукција квалитетне и компетитивне радне снаге у циљу унапређења економских перформанси националне економије“ (Деспотовић, 2010 :87). Полазећи од тога, основна функција средњег стручног образовања у ужем смислу је да омогући доступност тржишно препознатљивом знању и вештинама, запошљавање кадрова и зараду, али и пуну социјалну партиципацију. Поред тога, средње стручно образовање требало би да обезбеди ученицима основу за даље учење и професионално усавршавање.

Због сталних социјално-економских и технолошких промена, циљеви и основно одређење средњег стручног образовања су такође променљиви. Стручно образовање се одређује као врста образовања усмерена на оспособљавање појединаца за обављање одређеног посла и занимања. Има и схватања по којима је средње стручно образовање термин који описује развој и унапређење вештина и знања у циљу побољшања индивидуалних капацитета за друштвени рад (Smith & Keating, 1997). За разлику од тога, стручно образовање садашњим условима и околностима рада и образовања, при дефинисању средњег стручног образовања пажња се сумерава на његове социјалне и индивидуалне карактеристике и последице које оно проузрокује, али и на могућност употребе и примене стечених знања и вештина. Другачије речено, стицање знања, вештина и компетенција, крајњи је циљ средњег стручног образовања.

Да би се прецизније одредиле компетенције ученика средњих стручних школа, неопходно је дефинисати сам појам, иако је овде термин нерадо употребљен. Полазећи од

бројних дефиниција (Лоусон и Гэррод, 2000; Lohithakshan, 2002), *компетенција* је комбинација знања, вештина, ставова, мотивације и личних карактеристика, које омогућавају појединцу да активно и ефикасно делује у одређеној специфичној ситуацији. Референтни оквир Европског парламента наводи осам кључних компетенција. Оне су: 1) комуникација на матерњем језику, 2) комуникација на страним језицима, 3) математичка и основне компетенције науке и технологије, 4) дигитална компетенција, 5) учити како се учи, 6) социјална и грађанска компетенција, 7) смисао за иницијативу и предузетништво и 8) културна свест и изражавање. Организација наставе у средњим стручним школама, не може пружити ученицима да се професионално и стручно оспособе и припреме за обављање професије за коју се припремају.

Компетенције ученика средњих стручних школа зависе од бројних фактора. Оне зависе од конкретних друштвених односа. Зависе и од ситуације на тржишту рада. Поред тога, промене у економској структури, с једне стране проузрокују гашење многих занимања, а с друге, долази до појаве бројних занимања, за које, свршени средњошколци немају ни минимум знања да би се њиме успешно бавили. У најопштијем смислу, образовање усмерено на компетенције јесте инструмент економских реформи или микротехнологија теорије људског капитала (Lappalainen et., al., 2012; Wilson et. al., 2012; Stidder, 2012). Уочљиво је да су компетенције ученика средњих стручних школа првенствено повезане са образовањем. Стога се и компетенција ученика средњих стручних школа заснована на образовању, односно на знању, може одредити као концепт образовања чији је смисао да објасни, оправда и успостави међузависност образовања и економског развоја или, још прецизније, да омогући унапређење економског развоја путем образовања.

Када се расправља о компетенцијама ученика средњих стручних школа, мисли се на компетенције које стичу и имају након завршеног средњег стручног образовања. Из перспективе средњег стручног образовања, стручне компетенције ученика средњих стручних школа могу се дефинисати на различите начине. Дефинишу се као „...способности да се према дефинисаном стандарду или очекивању обаве комплексне радне улоге, функције и дужности у чијој се основи налазе специфична стручна знања и вештине, ставови и вредности“ (Деспотовић, 2010 :136). То, другачије речено

значи, да стручне компетенције најпре значе стручност, а онда и меродавност за обављање одређених послова и радних улога. Оне даље подразумевају обављање професије у реалном радном окружењу и у складу са прописаним или договореним критеријумима или имплицитним захтевима и очекивањима, која су првенствено повезана са традицијом или добром праксом у обављању (McCulloch, 2012; Sua, 2012). Све то указује да стручна компетенција ученика средњих стручних школа описује и ефекте, односно исходе обављања радних активности и рефлектују опште потребе и захтеве конкретног занимања и радног окружења.

Криза средњег стручног образовања

Проблеми средњег стручног образовања у свим државама југоисточне Европе су слични и њихово превазилажење захтева дугорочну сарадњу политике и привреде. Однос знања и вештина високошколских стручњака и младих људи са завршеним стручним образовањем није усклађен са потребама привреде, а државе које немају најпрофитабилније природне ресурсе (нафта, гас, злато), зависе од ефикасног система стручних квалификација, које су међународно признате. Системи средњег образовања, у периоду после 1990. године који се поклапа са транзицијом у централној и источној Европи, предмет је проучавања бројних аутора (Schriewer, 2012; Bandelj & Mahutga, 2010). Управо у овом периоду, појавиле су се бројне расправе које указују на кризу средњег стручног образовања (Ker et. al., 2012; Merz & Liefbroer, 2012; Ruzicka, 2012; Кулић, 2010). У њиховим анализама, указано је да наслеђени централизовани и ригидно контролисани систем средњег стручног образовања није истински задовољавао и не задовољава образоване потребе ученика у средњим стручним школама. Указано је и да се све мање ученика опредељује за средње стручне школе, или то чине невољно, обзиром да нису уписали жељено занимање у гимназији или другим школама друштвеног смера. Зато је у таквим околностима и било тешко омогућити ученицима да се професионално и квалификовано припреме за рад у индустријској производњи и занатским и мајсторским радионицама.

Најнеуралгичнији феномени који утичу на кризу средњег стручног образовања у Републици Србији су: неприпремљеност ученика основне школе за наставак школовања у

средњој стручној школи, неповезаност привреде и образовања, неусаглашеност наставних планова и програма са потребама професије и изостanak практичног оспособљавања за квалитетно и професионално бављење одређеним занимањем. У књизи Жака Делора (Jacques Delors) *Учење благо у нама*, наводе се четири тврдње, четири стуба, образовања. Они су: 1) учити знати, 2) учити чинити, 3) учити живети заједно са другима и 4) учити бити (1998). Полазећи од ових тврдњи, или основних области учења, поставља се питање, да ли је уопште могуће да се оне и остваре у данашњој настави. Сигурно је да се не може *учити чинити (учење за рад)* без разноврсних активности којих у традиционалној настави или нема или их има недовољно. У традиционалној настави у данашње време, ученици уче искључиво главом и срцем. Они су, међутим, онемогућени да уче рукама. Укинути су и предмети који су у прошлости били посвећени томе. Пре свега се мисли на ручни рад, домаћинство, пољопривреду, техничку културу и друге предмете. Ако негде и постоје, знатно им је смањен број часова. Зато се и каже да је традиционална настава моторички ретардирана. Данашња деца често не могу или бар не у довољној мери, да покажу своју кинестетичко-телесну интелигенцију. То се као проблем испољава кроз касније школовање, у средњим струковним школама, због чега многа деца избегавају школовање у школама у којима је важна моторичка спретност.

Између привредног сектора и средњих стручних школа, углавном не постоји сарадња. Министарство просвете, науке и технолошког развоја, без претходних провера, а ни сарадње са Привредном комором Србије и Националном агенцијом за запошљавање, сваке године углавном одобрава свим средњим школама упис одређених профила и броја занимања и ученика. Поред тога, дешава се да поједине привредне организације имају потребе за одређеним профилима стручњака, али да не постоји спремност нити једне средње стручне школе да их образује. Нису ретки ни случајеви, да средње стручне школе у циљу побољшања сопственог имиџа, организују нове наставне програме и образују стручњаке који привредном сектору нису потребни. Зато си и стиче утисак да се они пре образују за школу и школе ради, а и не и за потребе привреде где ће моћи да се сикажу као ствараоци и развијају у професији за коју су се образовали.

Трећи фактор односи се на наставне програме у средњим стручним школама. Образовање у средњим стручним школама спроводи се према наставним плановима и програмима старим више деценија, који нису усаглашени са потребама професије. Није погрешно постављање и питања стручности наставника средњих стручних школа. То је посебно случај са висококвалификованим стручњацима који су у привреди остали без посла, па су силом прилика гурнуту у просвету, па тако не припремљени и неспособљени за извођење наставе и не могу да допринесу квалитетном оспособљавању ученика у средњим стручним школама. Све то допринело је да се у средњим стручним школама образују функционално-стручно полуписмени радници и мајстори који су привреди непотребни и мало вреде на тржишту рада, које заправо и не постоји, зато што су се у данашњем друштву сви већ одавно помили са чињеницом да будуће запослење не одређује степен стручности и квалификације, већ степен личних веза и познанстава. Зато се и у постојећем транзиционом али квазиститему средњег стручног образовања школују кадрови који по завршетку школе не знају да раде и нити су за било шта квалификовани. Другачије речено, диплома им је неупотребљива, зато што им образовни систем није створио могућност за било какву квалификацију, па зато и нису компетентни за било какав посао.

Већина наставних предмета који се изучавају у средњим стручним школама углавном нису неопходни за њено обављање. На једној страни, и даље се уче општи предмети: историја, географија, филозофија, биологија, музичко, ликовно и други, које су ученици већ изучавали у основној школи и нису неопходни у средњој стручној школи. На другој, мало је стручних предмета који би омогућили да се ученици професионално оспособе за непосредно обављање професије, или да стекну онај оптимални ниво знања који ће им омогућити да се кроз непосредан рад и стално професионално усавршавање оспособе за квалитетно обављање професије. Примера ради, у *Техничкој школи 12. фебруар* у Нишу, на свим програмима саобраћајног смера, ученици и даље имају велики број општих предмета, а недовољно стручних: машински техничар моторних возила: 16 општих, 14 стручна предмета; техничар друмског саобраћаја: 16 општих, 17 стручних предмета; техничар за безбедност саобраћаја: 13 општа, 13 стручна предмета; возач моторних возила: 14

општа, 14 стручна предмета и аутомеханичар: 14 општа предмета и 9 стручних предмета (Наставни план и програм *ТШ 12. фебруар* у Нишу за школску 2012/13. годину). Уочљиво је да су ученици углавном подједнако оптерећени узучавањем општих и стручних предмета. Зато су и ефекти њиховог образовања мали, па се стога и на тржишту рада по завршетку школовања појављују као некомпетентни за обављање професије за коју су се образовали.

Кључни проблем неспособљености ученика средњих стручних школа јесте изостанак њиховог практичног оспособљавања. Данашњи ученици средњих стручних школа имају занемарљив број часова проведених у пракси, односно на радном месту и у привредном сектору за које се професионално оспособљавају. Практична настава обично траје по једну или две недеље у току школске године. Није ни организована на одговарајући начин, како би ученицима пружила макар минимум потребног оптималног знања за обављање професије. Углавном се и изводи форме ради. Зато су њени ефекти минимални и/или их нема.

ПРЕДЛОГ МОДЕЛА СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Уочљиво је да досадашње реформе средњег стручног образовања нису допринеле да се добију професионално и стручно оспособљени кадрови за обављање одређених занимања. У циљу превазилажења неефикасности постојећег средњег стручног образовања, намеће се потреба целовите реформе средњег стручног образовања у циљу припремања стручњака за квалификовано и квалитетно обављање професије. Стога је потребан другачији приступ средњем стручном образовању, од дефинисања номенклатуре на тржишту рада тражених занимања, преко састављања прилагођених наставних програма, па све до иновативног приступа средњем стручном образовању. Зато нудимо предлог модела средњег стручног образовања за који сматрамо да је оптимално добар. Он вероватно није најбољи, пре свега имајући у виду могућност његове реализације према постојећем стању у друштву, нарочито у привредном сектору, што може бити значајан реметилачки фактор његове успешне реализације.

1. Дефинисање номенклатуре тражених занимања на тржишту рада. Почетком сваке године, представници матичне

регионалне Школске управе и Регионалне привредне коморе, требало би да сачине листу потребних стручних кадрова на тржишту рада. На основу тога би се саставила листа тражених занимања, са укупним бројем ученика који би се за та занимања школовали. Том приликом би се вршило поређење потребних кадрова и броја ученика који ће текуће године завршити основну школу, умањени за број ученика који ће уписати гимназије. При том би се вишак ученика равномерно распоредио, опет све у зависности од процене где би то било најбоље. Након тога се занимања распоређују по средњим стручним школама, сходно њиховој образовној оријентацији. То, другачије речено значи, да свака средња стручна школа, неће сваке године уписивати увек иста занимања и увек исти број ученика.

2. Састављање наставних програма. Свака средња стручна школа, која би добила задатак организације и спровођења образовања за одређене профиле занимања, давала би предлог наставних програма. Коначан предлог програма, такође би се дефинисао са представницима Регионалне привредне коморе. Том приликом би се садржаји наставног програма изменили, тако што би се из наставног програма изоставили предмети који нису неопходно за обављање професије, а оставили само и евентуално додали нови наставни предмети који уско повезани са обављањем конкретног занимања. У овом делу би били решени и остали проблеми организације и реализације наставе у средњим стручним школама, укључујући и финансирање. Поред тога, средње стручне школе требало би да буду комплетно опремљене средствима и опремом и да имају довољан број радионица за извођење практичне наставе.

3. Настава у средњим стручним школама. Према приказаном моделу, настава у средњим стручним школама, трајала би три године. Прва година изводила би се у учионицама и радионицама за практичну наставу у средњим стручним школама. Паралелно би се изводила теоријска и практична настава. Циљ оваквог вида наставе, био би увођење ученика у конкретно занимање, изучавање основних теоријских садржаја значајних за обављање конкретне професије, али и практично повезивање стечених теоријских знања за потребама професије.

Настава на другој и трећој наставној години у средњим стручним школама, углавном би се изводила ван просторија

школе. У току седмице, настава би се у школи изводила само понедељком или другог дана, о чему би одлуку донисила школа, док би остало време, ученици проводили у привредним радионицама и на радном месту за које се конкретно припремају. Дане проведене у школи били би искоришћени да би се ученици усвајањем нових тероијских знања што боље припремили за професију. Поред тога, ученици би се у школи припремали за професионално усавршавање и за самообразовање у циљу професионалног усавршавања. То зато што ученицима знања која стекну током школовања у средњој стручној школи, свакако неће бити довољна за обављање професије у току читавог њиховог радног века. Зато их је и на време потребно припремити и оспособити да науче да се перманентно професионално усавршавају.

Настава у данима када ученици нису у школи, изводила би се у привредним организацијама или мајсторским радионицама у трајању од осам сати. У току рада, ученицима би био обезбеђен један бесплатни топли оброк, сва средства неопходна за обављање практичне наставе и неопходни трошкови превоза ученика. У циљу ефикаснијег спровођења практичне наставе, неходно је склапање уговора између привредне организације (послодавца), школе, ученика и родитеља ученика. Уговором би се прецизно дефинисале обавезе сва четири субјекта из уговора. Уговор би требало прецизирати да обавезе послодавца буду да ученика има учити и научити свим тајнама заната и припремити га, оспособити и привети надлежној комисији ради квалитетног полагања стручног испита за обављање конкретне професије или прецизније занимања. Полазећи од тога, ученик се обавезује да редовно долази на практичну наставу, да марљиво учи и оспособљава се за обављање конкретног занимања. Родитељ ученика се обавезује да ће се бринути да његово дете редовно долази на практичну наставу и да ће се припремати за обављање конкретног занимања како би стекао право и услов да ефикасно положи стручни испит за конкретно занимање. Према одредбама истог уговора, школа се обавезује да обезбеди ефикасну контролу практичне наставе ученика и сарадњу са привредним организацијама односно мајсторским радионицама.

Закључак

Средње стручно образовање је у кризи, па је неефикасно и неповезано са потребама привреде и тржиштем рада. Средње стручне школе углавном образују некомпетентне стручне кадрове. Већина ученика по завршетку средње стручне школе није професионално оспособљена за обављање професије. Зато се и истиче потреба увођења новог средњег стручног образовања које би допринело да се добију квалификовани стручњаци који ће по завршеном школовању бити професионално оспособљени за обављање професије. Смисленим се чини потреба увођења дуалног система образовања, сличном оном у немачком образовном систему. Тако, образовање би се спроводило по систему – један дан у школи, а четири дана у привредној организацији или мајсторској радионици и у реалним условима производње или обављања занатске услуге. Стога је држава у обавези да створи законске оквире за модерно стручно образовање које је прилагођено тржишту и базирано на пракси. Да би се то постигло, држава би требало да пренесе законска овлашћења привредним и занатским коморама, како би оне водиле бригу о усклађености средњег стручног образовања са потребама привреде и технолошким развојем, али и да би организовале оспособљавање ученика у мајсторским предузећима. *Модел средњег стручног образовања* који је предложен довео би до смањење трошкова образовања, привреда би ојачала конкурентност, створило би се тржиште рада и смањила би се незапосленост младих људи. Овај модел вероватно није најбољи могући, али би свакако допринео ефикаснијем средњем стручном образовању којим би се оспособљавали квалификовани стручњаци, потпуно оспособљени за обављање професије која је потребна привреди.

Литература

- 1) Bandelj, N., Mahutga, M, (2010). How Socio-Economic Change Shapes Income Inequality in Post-Socialist Europe. *Social Forces*, 88(5), 2133-2162.
- 2) Delors, J. (1998). *Учење благо и нама*. Zagreb: Educa.
- 3) Деспотовић, М. (2010). *Развој курикулума у стручном образовању*. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду.

- 4) Kemp, M., Newnham, J., Chapman, E. (2012). The Bio-medical Doctorate in the Contemporary University: Education or Training and Why It Matters. *Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning*, 63(5), 631-644.
- 5) Кулић, Р. (2011). *Компаративна педагогика: теорија, системи, реформе*. Београд, Бањалука: Свет књиге, Филозофски факултет Универзитета у Бањалуци.
- 6) Lappalainen, S., Lahelma, E., Pehkonen, L., Isorahkala Bouret, U. (2012). Gender Neutralities, Dichotomies and Hidden Inequalities: Analysis of Vocational Teachers' Reflections on Gender in the Profession. *Vocations and Learning*, 5(3), 297-311.
- 7) Louson, T., Gærrød, D. (2000). *Sociologija A-J*. Moskva: Grand.
- 8) Lohithakshan, P. (2002). *Dictionary of Education A Practical Approach*. New Delhi: Kanishka Publishers Distributors.
- 9) Merz, E., Liefbroer, A. (2012). The Attitude toward Voluntary Childlessness in Europe: Cultural and Institutional Explanations. *Journal of Marriage and Family*, 74(3), 587-600.
- 10) McCulloch, G. (2012). The History of Secondary Education in History of Education. *History of Education*, 41(1), 25-39.
- 11) *Наставни план и програм за школску 2012/132*. (2012). Ниш: ТШ 12. фебруар.
- 12) Ruzicka, M. (2012). Continuity or Rupture? Roma/Gypsy Communities in Rural and Urban Environments under Post-Socialism. *Journal of Rural Studies*, 28(2), 81-88.
- 13) Smith, E., Keating, J. (1997). *Making sense of training reform and industrial teaching*. Peoria Illinois: The manual, Arts Press.
- 14) Stidder, G. (2012). Training to Teach Physical Education in an Opposite-Sex Secondary School: A Qualitative Analysis of Trainee Teachers' Experiences. *European Physical Education Review*, 18(3), 346-360.
- 15) Sua, T. (2012). Democratization of Secondary Education in Malaysia: Emerging Problems and Challenges of Educational Reform. *International Journal of Educational Development*, 32(1), 53-64.

- 16) Schriewer, J. (Ed.) (2012). *Discourse Formation in Comparative Education. 4th, Revised Edition. Comparative Studies Series, Volume 10*. Frankfurt: Peter Lang.
- 17) Wilson, M., Linke, L., Bellhouse King, M., Singh, M. (2012). *Nutrition and Physical Education Policy and Practice in Pacific Region Secondary Schools. Issues & Answers*. New York: Regional Educational Laboratory Pacific.

Academician Miomir Ivkovic, PhD
Zivorad Milenovic, PhD

INOVATIVE MODEL OF VOCATIONAL EDUCATION

Summary: The authors indicate no misconception and understanding of innovation in education. When people think of innovation in education only seen modern teaching equipment. Cases are not uncommon even at the mention of the modern teaching aids and further mentioned she used in class during the last century. Innovations in education are actually software program packages, then, modern didactic-methodical models work, and education and training programs that contribute to the gain profile of a competent professional specialist to perform certain activities or work. Pointing to the key shortcomings of previous vocational education in which students studied mainly theoretical and unrelated to their interest in courses, the authors state that these pupils leaving school were mostly unprepared for the practical performance of professional services. In order to modernize and adapt vocational education to the needs of the economy, the paper is enclosed the model of vocational education. It includes an extension of the primary school for one year. Emphasis on the need to introduce courses preparing students for the motor. Or

cases in which the students learn hands and not only head. After completing elementary school, students who opt for vocational education, would be referred to the two-year professional training in specialized centers of vocational education. Similar to the German dual system of secondary education, these centers would be trained for all students directly pursue professional activities. Theoretical study would be kept to a minimum and optimal exclusively associated with direct professional orientation. Most of the time the students spent in workshops and workplaces in which the direct supervision of professionals have studied all the secrets of a particular profession. This would contribute to at graduation students gain profile that is fully qualified professional for independent profession for which he prepared.

Key words: Innovation in Education, a software program packages, the models work, study arms, motor learning, vocational education, vocational training.